

**«Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ»
КЕАҚ
Ғылыми кеңес отырысында
23.05.2022 ж. № 10 хаттамамен
БЕКІТІЛДІ**

**D001-Педагогика және психология
білім беру бағдарламалары тобына
докторантураға түсушілерге арналған
емтихан бағдарламасы**

1. Жалпы ережелер.

1. Бағдарлама «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығына (бұдан әрі – үлгілік қағидалар) сәйкес жасалды.

2. Докторантураға түсу емтиханы эссе жазудан, докторантурада оқуға дайындығына тест тапсырудан (бұдан әрі – ОДТ), білім беру бағдарламалары тобының бейіні бойынша емтиханнан және сұхбаттасудан тұрады.

Блогы	Балы
1. Эссе	10
2. Докторантурада оқуға дайындық тесті	30
3. Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтихан	40
4. Сұхбаттасу	20
Барлығы/ өту ұпайы	100/75

3. Түсу емтиханының ұзақтығы – 4 сағат, осы уақыт ішінде оқуға түсуші эссе жазады, докторантурада оқуға дайындық тестінен өтеді, электрондық емтихан билетіне жауап береді. Сұхбаттасу ЖОО базасында жеке өткізіледі.

2. Түсу емтиханын өткізу тәртібі.

1. D001-«Педагогика және психология» білім беру бағдарламалары тобына докторантураға түсушілер уәждемелік эссе жазады. Эссе көлемі – 250-300 сөзден кем болмауы керек.

2. Электрондық емтихан билеті 3 сұрақтан тұрады.

Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтиханға дайындалуға арналған тақырыптар.

«ЖОО-дағы психология» пәні

Тақырып. Психологияның ғылым ретіндегі теориялық және әдіснамалық негіздері.

Жоғары кәсіптік білім беруді модернизациялаудағы психологиялық-педагогикалық ғылымдардың маңызы. Тұлғаны зерттеудегі әдіснамалық тәсілдер мен әдіснамалық принциптер. ЖОО-да оқуға тұлғалық-әрекеттік және құзыреттілік тәсілдер.

Тақырып. Оқыту – ЖОО-дағы оқу қызметінің ұйымдастырушылық-ақпараттық қызметтің негізі.

ЖОО-дағы педагогикалық қызмет. Оқытудың психологиялық функциялары. Педагогикалық қызметтің жеке стилі. Университеттегі мұғалімдердің психологиялық күйзеліске тусу факторлары.

Тақырып. ЖОО-дағы оқу процесін басқару.

Жоғары мектептегі оқу процесін басқару стратегиясы. ЖОО-ның білім беру процесі субъектілерінің өзара іс-қимылы оқу қызметінің тиімділігінің негізі ретінде. Оқытуды ұйымдастыру мен басқарудың психологиялық теориялары. Тұлғаға бағытталған теориялар мен технологиялар. Ақыл-ой әрекеттерін кезең-кезеңмен қалыптастыру теориясы. Дамытушылық оқыту теориясы.

Тақырып. Оқу процесі және оның компоненттері.

Оқу процесінің мәні, оның оқу процесін ұтымды ұйымдастырудағы маңызы. Оқу қызметінің жалпы құрылымы. Оқытудың жетекші функциялары, олардың құрылымы, оқу процесі құрылымының моделі. Оқу процесінің қозғаушы күштері. Оқу процесінің логикасы және ассимиляция процесінің құрылымы. Білім, білік және дағдыларды игерудің негізгі кезеңдері.

Тақырып. ЖОО-да білім алушылардың оқу қызметін ұйымдастырудың психологиялық тәсілдері.

Оқу жағдайын жобалау. Оқу әрекеті. Оқытудың өзара әрекеттесу формалары мен әдістері. Жоо-да табысты оқу факторлары.

Оқу міндеттерін қою және шешу арқылы оқытуды басқару. Оқу міндеттерінің құрылымы. Оқу міндеттерінің таксономиясы (Д.Толлингерова бойынша).

Тақырып. Қашықтықтан оқытуды ұйымдастырудың психологиялық негіздері.

Университеттің сандық білім беру ортасы. Онлайн оқытудың психологиялық қиындықтары. Қашықтықтан оқыту жағдайында студенттердің оқу қиындықтарын жеңу стратегиялары. Оқытушылардың сандық құзыреттілігі. Онлайн оқытудың ерекшеліктері.

Тақырып. ЖОО-да оқытудың түрлері мен әдістері.

ЖОО-да оқыту әдісі және оқыту әдістерін жіктеу түсінігі. Оқытудың белсенді түрлері мен әдістері. Бағдарламаланған оқыту және оның ақыл-ой әрекеттерін кезең-кезеңмен қалыптастыру теориясына сәйкестігі. Бағдарламаланған оқытудың негізгі әдістемелік құралдары. Проблемалық оқыту. Ойлау оқытудың танымдық іс-әрекетінің процесі ретінде. Проблемалық жағдай жасау шарттары. Интерактивті (коммуникативтік оқыту). Оқытудың белсенді ауызша әдістері. Оқытудың көрнекі әдістері. Оқытудың эвристикалық әдістері.

Тақырып. ЖОО-дағы оқу сабақтарының түрлері.

Дәрістік оқыту түрі. Дәрістердің жіктелуі және олардың тиімділігінің психологиялық шарттары. Семинар сабақтарын өткізу әдістемесі. Бақылау-бағалау сабақтарына қойылатын ұйымдастыру мәдениеті және психологиялық талаптар. Студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру және тарту психологиясы.

Тақырып. Жеке тұлғаны түсіну тәсілдерінің әртүрлілігі.

Психологиядағы жеке тұлға тұжырымдамасы. Жоо-да оқитын тұлғаны зерттеу құрылымы. Жеке тұлғаны зерттеуге мәдени-тарихи көзқарас. Студент оқу іс-әрекетінің субъектісі және оқу процесін өзін-өзі ұйымдастыру субъектісі ретінде.

Тақырып. Тұлғаның әлеуметтік-психологиялық сипаттамалары және типологиясы.

Тұлғаның динамикалық құрылымы: өзін-өзі бағалау, шағымдар, сәттілік, өзін-өзі растау. Студенттердің жеке бағыттылығы және өзіндік сана-сезімі. ЖОО-дағы студенттердің ойлау және мінез-құлық стратегиялары. Студент тұлғасын дамыту және әлеуметтену кезеңдері. Оларды игерудің нормалары мен механизмдері

Тақырып. Тәрбие процесінің психологиясы. Жалпыадамзаттық адамгершілік жеке тұлғаның қалыптасуының негізі ретінде.

Тәрбие процесі және оны университетте ұйымдастырудың психологиялық заңдылықтары. Студенттік жастағы адамгершілік тәрбие: мифтер мен шындық. Студенттік жастағы адамгершілік.Тәрбие беру және әлеуметтендіру технологиялары. Жоғары мектептегі білім беру процесін оңтайландыру факторы ретінде студент тұлғасының бейімделу әлеуетін дамыту.

Тақырып. Білім беру ортасының қауіпсіздігі.

Студенттердің мәдениаралық қарым-қатынасы. Оқитын жастар арасындағы субмәдениеттер. Зорлық-зомбылық және білім беру ұйымының білім беру ортасының психологиялық қауіпсіздігі. Психологиялық саулықтың ерекшеліктері. Қорғаныс және күрес мінез-құлқын дамыту. Шынайы эмоциялардың білім беру ортасының қауіпсіздігіндегі рөлі. Инклюзивті білім беру кеңістігінің қауіп-қатерін психологиялық-педагогикалық қолдау.

Тақырып. Кәсіби қызметтің психологиялық ерекшеліктері.

Кәсіби қызмет субъектісінің психологиялық сипаттамасы. Кәсіби қалыптасу және бейімделу. Кәсіптік сана-сезім мен құзыреттілік. Адамдардың кәсіби өзара іс-қимылы: іскерліктер мен дағдылар.

Тақырып. Мұғалімнің коммуникативтік құзыреттілігі.

Адамдардың бір-бірін қабылдауы және түсінуі. Педагогикалық қарым-қатынас. Адамдар арасындағы қабылдаудың әсері: «жаңалық», «біріншілік», «ореол», «стереотип».

Коммуникация тиімділігі. Сезімді білдіру және өзін-өзі таныстыру мәдениеті. Жанжалды психологиялық талдау. Жанжалдың конструктивті психологиясы. Конфликтологиялық сауаттылық.

Тақырып. ЖОО-дағы тренингтік және диагностикалық қызмет.

Тренингті жобалау. Студенттерді мансапты жобалауға және бәсекелестік артықшылықтарды дамытуға үйрету. Студенттерді тиімді коммуникация мен өзара іс-қимылға үйрету. Студенттердің көшбасшылық қабілетін дамыту.

Студент жастардың жеке-типологиялық, танымдық және мінез-құлық ерекшеліктерін диагностикалау.

3. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

Негізгі:

1. Психология: оқу құралы /С. Қ. Бердібаева, К. Қ. Сайлинова, Э. Т. Адилова және т.б.- Алматы: Қазақ ун-ті, 2021. - 179, [1] б.
2. Шунк, Дейл Х. Оқыту теориясы: білім беру көкжиегі = Learning Theories: An Educational Perspective [Мәтін] : оқулық / Д. Шунк ; [ауд. Б. М. Мизамхан; жауапты ред. А. Б. Айтбаева], Астана. «Ұлттық аударма бюросы» ҚК, 2019. - 607 б.
3. Еромасова А.А. Общая психология. Методы активного обучения: Учебное пособие для вузов. – 4-е изд, испр. и доп. – Москва: Юрайт, 2021. – 182 с. – Режим доступа: <https://urait.ru/bcode/471670> - Для авторизованных пользователей.
4. Иванников В.А. Общая психология: учебник для вузов. – Москва: Юрайт, 2021. – 480 с. – Режим доступа: <https://urait.ru/bcode/469080> - Для авторизованных пользователей.
5. Общая психология: введение в общую психологию, психология познавательных процессов: /под общ. науч. ред. Б.Н. Рыжова, Д.А. Донцова. – Москва: ФЛИНТА, 2021. – 362 с. : ил., табл. – Режим доступа: <https://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=611384> – Для авторизованных пользователей.
6. Шапошникова Т.Е. Возрастная и педагогическая психология: учебник и практикум для вузов. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва: Юрайт, 2021. – 218 с. – Режим доступа: <https://urait.ru/bcode/471609>
7. Лурия А.Р. Лекции по общей психологии. Серия «Мастер Психологии». - Изд-во «Питер», 2020. – 384 с.
8. Самойлов В.Д. Психология и педагогика высшей школы. Андрогогическая парадигма. Учебник. - М.: Юнити-Дана, 2018. – 207 с.
9. Залевский Г. В. Психология личности: фиксированные формы поведения: учебное пособие для вузов — 2-е изд. — М.: Юрайт, 2020. — 306 с.
10. Мыңбаева А.К., Айтбаева А.Б., Құдайбергенова Ә.М. Жоғары мектеп педагогикасы негіздері. Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2016. Туркпен-улы, Жолмухан. Основы общей и педагогической психологии: учеб.-метод. пособие для вузов – А.:Қазақ университеті, 2016.

Қосымша:

1. Жалпы психологияға кіріспе: оқу құралы / Н. Қ. Тоқсанбаева, Н. М. Садықова, А. М. Болтаева және т.б.; жалпы ред. басқ. С. М. Жақыпов. - Толықт., 2-бас. - Алматы: Қазақ ун-ті, 2021. – 294 б.
2. Мухина В. С. Возрастная психология. Феноменология развития: учебник для студентов вузов, обучающихся по специальностям "Педагогика и психология", "Психология", "Социальная педагогика", "Педагогика". - 17-е изд.. – М.: Академия, 2019. - 655с.
3. Константинов В.В. Методологические основы психологии. Учебное пособие. — М.: Юрайт. 2019. - 200 с.
4. Психология. Практикум. Учебное пособие. – 2- е изд. /Под ред. Бухаровой И.С., Бывшевой М.В.– М.:Юрайт, 2020. – 208 с.
5. Аминов И.И. Психология общения. Учебник. – Изд-во «Кнорус», 2021. – 258 с.
6. Білім беру бағдарламаларын әзірлеу: жоғары білім берудің жаһандық мәселелеріне жауаптар: монография /А. Сағынтаева, А. Мусина, А. Сулейменова және т.б. - Нұр-Сұлтан: Назарбаев ун-ті Жоғары білім беру мектебі, 2021. - 235, [1] б.

7. Залевский Г. В. Психология личности: фиксированные формы поведения: учебное пособие для вузов — 2-е изд. — М.: Юрайт, 2020. — 306 с.
8. Рамендик Д. М. Тренинг личностного роста: учебник и практикум. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Юрайт, 2018. — 136 с. — (Серия: Профессиональное образование).
9. Маклаков А.Г. Общая психология. Учебное пособие. – Спб.:Питер, Питер Пресс, 2017. – 582 с.
10. Игнатова Н.Ю. Образование в цифровую эпоху монография. – Нижний Тагил: НТИ (филиал) УрФУ, 2017. – 128 с.
11. Бутко Е.Ю. Инновационная деятельность по использованию мультимедиа в образовательной деятельности. – М.:Учитель, 2020. – 108 с.
12. Симонов В. Педагогика и психология высшей школы. Инновационный курс для подготовки магистров. Учебное пособие. – М.:Вузовский учебник, 2019. – 320 с.
13. Психология развития и возрастная психология: учебник и практикум для вузов / под общей редакцией Л. А. Головей. — 2-е изд., испр. — Москва: Издательство Юрайт, 2020. — 413 с.
14. Сидоренко Е. Технологии тренерской работы.- М.: Ун-т «Синергия». – 2018. – 320 с.
15. Психология. Учебник и практикум для СПО / под общ. ред. А.С. Обухова. — М.: Юрайт. 2019.- 404 с.
16. Гримак Л.П. Психология активности человека: психологические механизмы и приемы саморегуляции. М.:Либроком, 2018.- 366 с.
17. Леонов Н.И. Психология общения. – М.:Юрайт, 2020. – 193 с.
18. Фалей М.В. Педагогическое общение: учебное пособие / М. В. Фалей. – Южно-Сахалинск: изд-во СахГУ, 2014 – 116 с.
19. Психология: учебное пособие/ Отв.редак. Е.В.Казакова, М.В.Корехова, Э.В.Леус. – Архангельск: Изд-во «РАО», 2018. – 237 с.
20. Психология и педагогика. Учебник / ред. Пидкасистый П. И. М.: Юрайт, 2019.- 736 с.
21. Самоукина Н. Психология профессиональной деятельности. 2-изд. - Спб: Питер, 2003. - 224 с: ил. - (Серия «Учебное пособие»).
22. Бермус А. Г. Практическая педагогика. Учебное пособие. М.: Юрайт, 2020.- 128 с.
23. Немов Р. С. Психология: учебник для студентов высших педагогических учебных заведений : в 3 книгах. Книга 1. Общие основы психологии. - 6-е изд. - Москва : ВЛАДОС, 2020. - 687 с.
24. Психология труда: учебник для вузов/ Под ред. Климова Е.А., Носковой О.Г. – М.: Изд-во «Юрайт», 2020. - 249 с.
25. Василюк Ф.Е., Зинченко В.П., Мещеряков Б.Г., Петровский В.А., Пружинин Б.И., Щедрина Т.Г. Методология психологии: проблемы и перспективы. Монография. - М.: «Центр гуманитарных инициатив», 2018. -528 с.
26. Әл-Фараби педагогикасы: оқу құралы. - Алматы: Қазақ ун-ті, 2021. - 161, [1] б. - Библиогр.: 157-160 б.

«Ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру және жоспарлау» пәні

1 тақырып. Жоғары мектептің ғылыми қызметінің тарихы.

Жоғары мектеп қызметінің әлемдік және кеңестік тарихы. Жоғары мектептің ғылыми қызметінің қазақстандық тәжірибесі. Қазақстан ғылымының дамуын кезеңдері. Қоғамдағы ғылымның функциялары. Ғылыми зерттеулердің типологиясы.

2 тақырып. Қазіргі әлемдегі ғылымның рөлі.

Қазақстандағы ғылымның даму тарихы. Қазіргі заманғы қоғамды жаңғыртудағы ғылым мен ғылымды қажетсінетін технологиялардың рөлі. Технологиялық құрылымдар. Технологияның, инновацияның өмірлік циклі. Экономиканың инновациялық дамуы. Іргелі, қолданбалы ғылыми зерттеулер мен әзірлемелер. Қазақстандағы ғылымның даму тарихы.

3 тақырып. Қазақстан ғылымының нормативтік-құқықтық базасы.

Қазақстан ғылымының нормативтік-құқықтық базасы. Зияткерлік меншік объектілері. Қазақстан Республикасының Ғылым туралы заңнамасы. ҚР "Ғылым туралы" Заңы. "Инновациялық қызмет туралы" ҚР Заңы. Зияткерлік меншік құқығы туралы ҚР Азаматтық кодексі. ҚР Патенттік заңы. ҚР зияткерлік меншік объектілеріне өтінім беру қағидалары (педагогтар мен психологтар үшін - монография, оқулық, оқу құралы, электрондық оқулық, оқыту бағдарламасы және т.б.).

4 тақырып. ҚР және шет елдердегі ғылыми зерттеулерді басқару.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік ғылыми-техникалық саясатының принциптері мен басымдықтары. Қоғамдық-гуманитарлық ғылымдар саласындағы басымдықтар. ҚР ғылымды басқару құрылымы. АҚШ, Жапония, Франция, Германия, Ұлыбритания, Ресей, Қытайдағы ғылымның жай-күйінің заңнамасы, тарихы, қысқаша сипаттамасы.

5 тақырып. Халықаралық ғылыми-педагогикалық ынтымақтастық.

ҚР және шетелдерде ғылыми және ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлау жүйесі. Халықаралық ғылыми-педагогикалық ынтымақтастық. Әлемнің әр түрлі елдерінің ғалымдарының ғылыми-педагогикалық білімінің формалары. Халықаралық қорлар мен гранттар бойынша ғылыми-ақпараттық қызмет. Халықаралық қорлар мен бағдарламалар бойынша мәліметтер базасы. Қазақстандағы халықаралық қорлар мен ұйымдардың өкілдіктері.

6 тақырып. ҚР және шетелдерде ғылыми және ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлау жүйесі.

Ғылыми дәрежелердің пайда болу және даму тарихы. ҚР ғылыми және ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлау жүйесін ұйымдастыру. ҚР-да және дамыған шет елдерде ғылыми кадрларды даярлаудың заманауи жүйесі мен сатылары. Шет елдерде ғылыми кадрлар даярлауды ұйымдастыру. Шет елдерде ғылыми кадрлар даярлауды ұйымдастыру: PhD, Doctor of Science, Full Professor және т. б.

7 тақырып. Ғылымның даму заңдылықтары.

Ғылым дамуының жалпы заңдылықтары. Ғылыми ақпараттың өсу, шашырау және азаю заңдары. П. Верхюльстің өсудің баяулау Заңы. А. Сен-Симонның серпінді өсу заңы. Ғылыми ақпараттың шашырау заңдылығы.

8 тақырып. Педагог-ғалым этикасы.

Ғалым ретіндегі оқытушының мінез-құлқын моральдық нормалар-реттеуі. Ғылыми ұжымдағы қарым-қатынастың моральдық-психологиялық мәселелері. Ғылыми қызметкердің, ғалым-педагогтың кодексі. Ғылыми этикеттің нормалары мен принциптері.

9 тақырып. Педагогтың әдістемелік және ғылыми-зерттеу мәдениеті.

Педагогтың ғылыми-зерттеу мәдениетінің құрылымы. Ғылыми-зерттеу мәдениетінің аксиологиялық компоненті. Ғылыми-зерттеу мәдениетінің технологиялық компоненті. Ғылыми-зерттеу мәдениетінің тұлғалық-шығармашылық компоненті. Педагогтың зерттеуші ретіндегі әдістемелік мәдениеті мен құзыреті.

10 тақырыбы. Педагог-ғалымның этикасы.

Педагогтың ғалым ретіндегі мінез-құлқын реттеу моральдық нормалары. Ғылыми ұжымдағы қарым-қатынастың моральдық-психологиялық мәселелері. Ғылыми қызметкердің, ғалым-педагогтың кодексі. Ғылыми этикеттің нормалары мен принциптері.

11 тақырып. Ғалымның және ғалымдар ұжымының жұмысын жоспарлау.

Ғалымның шығармашылық тұлғасы, ғылыми және шығармашылық қызметінің ерекшеліктері. Ғылыми ұжымдардың түрлері. Ғылыми қызметкерлерді ынталандыру. Ғылыми ұйымдағы оңтайлы жұмыс режимі.

12 тақырып. Ғылыми-педагогикалық зерттеулердің түрлері. Педагогикалық ғылымның құрылымы және түрлері.

Ғылыми мамандықтар номенклатурасы. Педагогикалық ғылымның құрылымы және ғылыми-педагогикалық зерттеулердің түрлері. Мамандықтар жіктеуішінің ғылыми мамандықтар номенклатурасына сәйкестігі.

Зерттеудің әдістемелік аппараты. Зерттеудің әдіснамалық параметрлері. Ғылыми-педагогикалық зерттеудегі гипотезаның рөлі. Ғылыми-педагогикалық зерттеудің жетекші идеясы.

13 тақырып. Педагогикалық зерттеу әдіснамасының ерекшелігі.

Педагогикалық зерттеу әдіснамасының ерекшелігі. Педагогиканың классикалық және заманауи әдіснамалық принциптері. Ғылыми-педагогикалық зерттеулердің ғылыми аппараты.

14 тақырып. Педагогикалық тәжірибе.

Педагогикалық тәжірибенің эксперименттердің түрлері. Педагогикалық тәжірибенің кезеңдері. Педагогикалық тәжірибе эксперимент нысандары.

"Зерттеу әдістері" миға шабуыл. Әдістерді жіктеу түсінігі. Жіктеу критерийлері. Жіктеу және типология: қауымдастық және айырмашылық. Зерттеу әдістерінің дәстүрлі жіктелуі. Әр түрлі негіздер бойынша педагогикалық зерттеу әдістерін жіктеу (Ю.К. Бабанский бойынша). педагогикалық зерттеу әдістерін таңдауға қойылатын талаптар.

15 тақырып. Ғылыми әдебиеттерді зерттеу технологиясы.

Ғылыми қызметтің жалпы технологиялары. Ғылыми ақпарат көздерінің түрлері. Оқу немесе ғылыми мәтінді оқыту технологиялары. Ғылыми мәтіндерді жазу технологиясы. Ғылыми сөз сөйлеу технологиясы.

3. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

Негізгі:

1. Законы РК: «Об образовании», 2007; «О науке», 2011; Концепция о государственной научно-технической политике РК, 2001.
2. Мынбаева А.К. Организация и планирование научных исследований (в области педагогики и образования): учебное пособие для магистратуры. - Алматы: Қазак университеті, 2017. - 300 с.
3. Скаткин М.Н. Методология и методика педагогических исследований. – М.: Педагогика. – 150 с.
4. Бабанский Ю.К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований. – М.: Педагогика, 1992. – 192 с.
5. Корюкова А.А., Дера Е.Г. Основы научно-технической информации. - М.: Высшая школа. 1985. – 224 с. 5. Кембаев Б.А., Комлев Ю.В. Системы научно-технической деятельности в зарубежных странах: Аналит.обзор. – Алматы, КазгосИНТИ, 1996. - 42с.

Қосымша:

1. Мынбаева А.К. История, теории и технологии научной деятельности высшей школы: Монография.-Алматы, 2010. -256 с.
2. Шкляр М.Ф. Основы научных исследований. УП.-М.: Изд. дом «Дашков и К», 2008. – 243с.
3. Тихонов В.А., Корнев Н.В., Верона В.А., Остроухов В.В. Основы научных исследований: теория и практика. СПб.: Гелиос АРВ, 2006.
4. Öchsner, Andreas (2013), "Types of Scientific Publications", Introduction to Scientific Publishing, SpringerBriefs in Applied Sciences and Technology, Springer Berlin Heidelberg, pp. 9–21, doi:10.1007/978-3-642-38646-6_3, ISBN 9783642386459
5. Mogull, Scott A. (2017). Scientific And Medical Communication: A Guide For Effective Practice. New York: Routledge. ISBN 9781138842557.
6. D. Mavinic (2006). "The "Art" of Plagiarism". Canadian Journal of Civil Engineering. 33 (3): iii–vi. doi:10.1139/106-901.
7. "Publication Ethical Standards: Guidelines and Procedures". AIAA Journal. 45 (8): 1794. 2007. Bibcode:2007AIAAJ..45.1794.. doi:10.2514/1.32639.